

TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ 6 CHỦ ĐỀ THỜI ĐẠI DỰNG NƯỚC VĂN LANG - ÂU LẠC

NGUYỄN MINH PHONG*

Ngày nhận bài: 10/09/2017; ngày sửa chữa: 18/09/2017; ngày duyệt đăng: 28/09/2017.

Abstract: The design of experiential activities in teaching History of the topic Van Lang - Au Lac nation-building period is a necessary requirement to reduce the dryness of History and meet the objectives of the new high school education program. Originating from the characteristics of the experiential activities in teaching History, it is possible to design an experiential activity during class time (a historical presentation contest) or experiential activities outside of class time (a historical evening or a historic visit). It is necessary to apply forms and organize experiential activities flexibly and appropriately belong to the reality of schools and localities.

Key words: Experiential activities, history, Van Lang - Au Lac.

Hoạt động trải nghiệm (HĐTN) có vai trò quan trọng trong chương trình giáo dục phổ thông mới, hoạt động này góp phần hình thành “5 phẩm chất” và “10 năng lực” cốt lõi ở học sinh (HS). Với thời lượng 105 tiết/năm học, trong từng môn học, giáo viên (GV) cần coi trọng việc tổ chức, hướng dẫn các HĐTN phù hợp với đặc trưng nội dung môn học và điều kiện dạy học.

Lịch sử (LS) là một môn học thuộc lĩnh vực khoa học xã hội, đặc trưng của môn LS là tái hiện lại quá khứ LS của loài người, cùng với các môn học khác, môn LS góp phần hình thành và phát triển các năng lực chủ yếu cho HS như: nhận thức; tư duy LS nêu và giải quyết vấn đề, sử dụng công nghệ thông tin; giao tiếp, hợp tác, sáng tạo, tự định hướng... qua đó, giáo dục HS thái độ ứng xử đúng đắn trong đời sống xã hội. Để đáp ứng mục tiêu trên, cũng như tạo sự phong phú, hấp dẫn của bài giảng gây hứng thú học LS cho HS, việc tăng cường vận dụng HĐTN trong môn học này là yêu cầu cấp thiết.

Hiện nay, theo *Chương trình giáo dục phổ thông mới*, sách giáo khoa LS sẽ được biên soạn lại, trong đó, chủ đề *Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc* là một nội dung quan trọng không thể thiếu trong chương trình LS Việt Nam. Vì vậy, thiết kế HĐTN trong chủ đề này sẽ góp phần giúp HS tự trải nghiệm được hoàn cảnh, nguyên nhân hình thành nhà nước đầu tiên của dân tộc ta - Nhà nước Văn Lang, Âu Lạc, cũng như bức tranh toàn cảnh về đời sống vật chất và tinh thần của người Việt trong buổi đầu dựng nước, qua đó, giúp HS hình thành các kĩ năng, phẩm chất và trau dồi kiến thức.

1. Đặc điểm HĐTN trong dạy học LS

HĐTN là một nhiệm vụ học tập gắn với thực tiễn mà HS cần phải vận dụng vốn kinh nghiệm sẵn có để

trải nghiệm, phân tích, khái quát hóa thành kiến thức của bản thân và vận dụng để giải quyết vấn đề thực tiễn. Trong khi đó, LS là những sự việc đã diễn ra, tồn tại khách quan trong quá khứ và có tính không lặp lại, do vậy, dạy học LS cần phải thông qua sự kiện của quá khứ. Nghĩa là, cần tổ chức cho HS trải nghiệm tái hiện quá khứ, giúp HS mới có thể nhận biết, hiểu và từ đó vận dụng được kiến thức LS vào thực tế cuộc sống.

Trong quá trình tổ chức HĐTN trong dạy học LS, cần đảm bảo cho HS được chủ động tham gia vào tất cả các khâu của quá trình hoạt động, từ thiết kế hoạt động đến chuẩn bị, thực hiện và đánh giá kết quả hoạt động phù hợp với đặc điểm lứa tuổi và khả năng của bản thân; các em được trải nghiệm, bày tỏ quan điểm, ý tưởng, đánh giá và lựa chọn ý tưởng hoạt động, thể hiện tự khẳng định bản thân, tự đánh giá và đánh giá kết quả hoạt động của bản thân, của nhóm mình và bạn bè.

HĐTN trong dạy học LS có thể tổ chức tại nhiều địa điểm khác nhau, được thực hiện trong giờ lên lớp hoặc ngoài giờ lên lớp, ở trong hoặc ngoài nhà trường như: lớp học, phòng truyền thống, sân trường, viện bảo tàng, các di tích LS và văn hóa, các danh lam thắng cảnh... HĐTN được thực hiện dưới nhiều hình thức khác nhau như: khám phá (thực tế, tham quan LS); triển khai dự án và tọa đàm, hội thảo, câu lạc bộ LS; trình diễn (dạ hội LS, đóng vai...).

2. Thiết kế HĐTN trong dạy học chủ đề Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc

Mục tiêu:

- *Về phẩm chất:* hình thành và trau dồi truyền thống yêu nước, niềm tự hào dân tộc, tinh thần làm việc theo nhóm chăm chỉ, có trách nhiệm với nhiệm vụ được

* Trưởng Cao đẳng Sư phạm Bắc Ninh

giao, xác định được trách nhiệm của bản thân đối với quê hương đất nước thông qua việc tham gia HĐTN.

- Về năng lực: phát triển các năng lực cốt lõi và năng lực chuyên môn như: tự chủ và tự học; giao tiếp và hợp tác; giải quyết vấn đề LS; thuyết trình và kể chuyện LS về thành tựu của văn minh Văn Lang - Âu Lạc; các năng khiếu khác như hát, múa, đóng kịch...

- Về kiến thức: nắm được hoàn cảnh, nguyên nhân ra đời và thành tựu tiêu biểu (trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội) của nhà nước Văn Lang - Âu Lạc.

2.1. Thiết kế HĐTN trong dạy học chủ đề Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc trong giờ lên lớp:

Tên hoạt động: thi thuyết trình LS bằng tranh ảnh "Tìm về cội nguồn Văn Lang - Âu Lạc".

- Thời gian thực hiện: 1 tuần sau khi dạy học Bài 15, Nước Âu Lạc (tiếp theo). Có thể sử dụng chủ đề HĐTN này thay Bài 16, Ôn tập chương I và chương II (LS 6). Nếu trong chương trình giáo dục phổ thông mới, có thể thực hiện sau khi các em học xong giai đoạn LS cổ đại (thế giới và Việt Nam).

- Thời gian diễn ra HĐTN: 1 tiết:

Chuẩn bị: + Sách giáo khoa LS 6, máy tính có kết nối Internet, máy chiếu; + tranh ảnh LS, tài liệu LS liên quan.

- Hình thức hoạt động: làm việc theo nhóm, mỗi nhóm khoảng 10 HS; Nhóm 1: thuyết trình về nhà nước Văn Lang; Nhóm 2: thuyết trình về nhà nước Âu Lạc.

- Cách tiến hành:

Hoạt động 1: tìm kiếm thông tin (làm ở nhà). Do thời gian trên lớp có hạn nên các nhóm họp, phân công và tổ chức tìm kiếm thông tin. Nhóm trưởng phân công các thành viên trong nhóm:

+ Tìm kiếm thông tin trong sách giáo khoa: cá nhân đọc các bài trong Chương II, Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc (Bài 10 đến Bài 15, LS 6). HS tìm kiếm thông tin trong thời gian tự học ở nhà.

+ Tìm kiếm thông tin trên Internet theo các cụm "từ khoá" như "nước Văn Lang", "Âu Lạc", "thời đại dựng nước đầu tiên", "nhà nước đầu tiên Việt Nam", "Vua Hùng", "An Dương Vương"... (làm ở nhà), lưu thông tin vừa tìm kiếm được và hình ảnh vào một thư mục trong máy tính (một file tranh ảnh LS, một file truyện, tài liệu).

+ Tìm kiếm thông tin từ thư viện, sách báo, tạp chí. (ngoài giờ lên lớp).

Hoạt động 2: xử lý thông tin (HS làm ở nhà).

+ Nhóm trưởng yêu cầu các thành viên trình bày các kết quả vừa tìm kiếm được; cả nhóm thống nhất

lựa chọn thông tin để thiết kế bài thuyết trình. Sau khi thống nhất thông tin đã lựa chọn, các thành viên phối hợp để thiết kế một bài thuyết trình bằng PowerPoint.

+ Nội dung thuyết trình phải bao gồm: sự thành lập nhà nước, các thành tựu về chính trị, kinh tế, văn hóa và xã hội của thời kỳ LS đó. (thiết kế bài thuyết trình PowerPoint, kết hợp lời thuyết trình và tranh ảnh).

+ Nhóm trưởng thống nhất với các thành viên để chọn bố cục và thiết kế bài thuyết trình.

Hoạt động 3: trình bày bài thuyết trình (làm trên lớp). Các nhóm trình bày bài thuyết trình kết hợp với tranh ảnh LS theo nội dung đã chuẩn bị.

Hoạt động 4: đánh giá (làm trên lớp):

+ Đánh giá sản phẩm: tiêu chí đánh giá sản phẩm (bài thuyết trình): chuẩn kiến thức, thuyết trình sinh động, hấp dẫn, cuốn hút, sử dụng tranh ảnh LS phù hợp với lời thuyết trình (xem phiếu đánh giá sản phẩm).

Phiếu đánh giá sản phẩm

STT	Mức độ	Nhóm tự đánh giá			Nhóm khác đánh giá			Ý kiến khác
	Nhóm	Trung bình	Khá	Tốt	Trung bình	Khá	Tốt	

+ Đánh giá hoạt động: tất cả các thành viên trong nhóm đều có đóng góp vào sản phẩm. Giữa các thành viên có sự thảo luận, tranh luận để viết bài thuyết trình. Các thành viên trong nhóm phối hợp ăn ý, nhịp nhàng trong khi thực hiện các công việc được phân công (xem phiếu đánh giá hoạt động).

Phiếu đánh giá hoạt động

Phiếu 1: cá nhân, nhóm trưởng tự đánh giá/đánh giá đóng góp của bản thân và các thành viên trong nhóm theo các mức độ: không nhiệt tình, nhiệt tình và rất nhiệt tình

STT	Mức độ	Tự đánh giá			Nhóm trưởng đánh giá			Ý kiến khác
	Họ và tên	Không nhiệt tình	Nhiệt tình	Rất nhiệt tình	Không nhiệt tình	Nhiệt tình	Rất nhiệt tình	

2.2. Thiết kế HĐTN trong dạy học chủ đề Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc ngoài giờ lên lớp:

2.2.1. Thiết kế HĐTN trong dạy học chủ đề: Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc ngoài giờ lên lớp (trong nhà trường):

- Tên hoạt động: Dạ hội LS "Tìm về cội nguồn Văn Lang - Âu Lạc".

- Thời gian thực hiện: cuối kì I hoặc nhân dịp kỉ niệm ngày “giỗ tổ Hùng Vương 10/3” (âm lịch hàng năm).

- Thời gian diễn ra HĐTN: 1 buổi.

- Chuẩn bị:

+ GV xây dựng hệ thống câu hỏi củng cố kiến thức về chủ đề nước Văn Lang - Âu Lạc, xây dựng tiêu chí chấm cho các nội dung thi, chọn HS dẫn chương trình, thành lập ban giám khảo.

+ Các lớp tìm hiểu kiến thức về chủ đề nước Văn Lang - Âu Lạc, viết kịch bản cho các phần thi và tập luyện, chuẩn bị các điều kiện cần thiết về trang phục.

- Hình thức: thi sân khấu hóa giữa các lớp trong khối 6.

- Cách tiến hành: mỗi lớp cử một đội chơi gồm 5 HS.

+ Phần 1: giới thiệu đội chơi (lớp) và chủ đề cuộc thi (tiêu chí: giới thiệu đúng chủ đề và đội chơi thật ấn tượng, độc đáo, mỗi đội chơi gồm 5 HS).

+ Phần 2: thi hiểu biết (các kiến thức liên quan tới: Hoàn cảnh và sự thành lập nhà nước Văn Lang, Âu Lạc; thành tựu của văn minh Văn Lang - Âu Lạc về chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội...), mỗi đội chơi gồm 5 HS.

+ Phần 3: thi năng khiếu (kể chuyện, múa, hát, đóng kịch...) về chủ đề nước Văn Lang - Âu Lạc.

+ Phần 4: giao lưu với khán giả (tìm hiểu LS thông qua tranh ảnh, hiện vật về chủ đề nước Văn Lang - Âu Lạc).

+ Phần 5: đánh giá hoạt động.

2.2.2. Thiết kế HĐTN trong dạy học chủ đề Thời đại dựng nước Văn Lang - Âu Lạc ngoài giờ lên lớp (ngoài nhà trường):

- Tên hoạt động: tham quan di tích LS Đền Hùng và thành Cổ Loa.

- Thời gian thực hiện: 1 ngày vào cuối kì I hoặc nhân dịp kỉ niệm ngày “giỗ tổ Hùng Vương 10/3” âm lịch hàng năm.

- Chuẩn bị: + GV chuẩn bị các điều kiện cần thiết cho HĐTN sáng tạo: phương tiện: ô tô, lịch trình, nước uống, phân công nhiệm vụ quản lí lớp HS...

+ HS chuẩn bị các điều kiện cần thiết cho HĐTN sáng tạo của bản thân: trang phục, mũ, giấy bút ghi chép...

- Hình thức: tham quan di tích LS Đền Hùng và thành Cổ Loa.

- Cách tiến hành: Bước 1: lập kế hoạch tham quan di tích LS Đền Hùng và thành Cổ Loa; Bước 2: chuẩn bị các điều kiện cần thiết cho chuyến tham quan LS; Bước 3: chia mỗi lớp thành 2 nhóm, giao bài tập, học sinh tìm hiểu trong giờ học trải nghiệm. Nhóm 1: viết thu hoạch về nhà nước Văn Lang; Nhóm 2: viết thu hoạch về nhà nước Âu Lạc.

***

Vận dụng HĐTN trong giảng dạy môn LS ở trường trung học cơ sở là cần thiết. Trong quá trình tổ chức hoạt động, cần phát huy tinh thần tự chủ cá nhân kết hợp hài hòa với tinh thần làm việc tập thể, đồng thời, không nên cứng nhắc chỉ một HĐTN nào; tùy điều kiện cụ thể để lựa chọn một trong các HĐTN gợi ý trên. Việc vận dụng các hình thức và cách thức tổ chức HĐTN cần linh hoạt và phù hợp với thực tế của nhà trường, địa phương. □

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ GD-ĐT (2015). Tài liệu tập huấn kĩ năng xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong trường trung học.

[2] Nguyễn Thị Côi (2011). Các con đường, biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học lịch sử ở trường phổ thông. NXB Đại học Sư phạm.

[3] Bùi Ngọc Diệp (2015). Hình thức tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông. Tạp chí Khoa học Giáo dục số 113, tháng 2/2015, tr 37.

[4] Phan Ngọc Liên (chủ biên, 2010). Phương pháp dạy học lịch sử (tập 1). NXB Đại học Sư phạm.

[5] Phan Ngọc Liên (tổng chủ biên, 2007). Lịch sử 6. NXB Giáo dục.

Rèn kĩ năng phân tích vấn đề...

(Tiếp theo trang 78)

3. Kết luận

Kĩ năng học tập của HS được hình thành và rèn luyện trong suốt quá trình dạy học. Thực tế cho thấy, nếu người học có động cơ học tập tích cực, có khả năng phân tích, tự xác định mục tiêu thì sẽ tìm được cách học có hiệu quả. Việc rèn luyện kĩ năng học tập cho HS là một vấn đề quan trọng và cần thiết nhằm góp phần nâng cao khả năng nhận thức của các em và nâng cao hiệu quả dạy học. □

Tài liệu tham khảo

[1] Phan Đức Chính - Tôn Thân - Vũ Hữu Bình - Phạm Gia Đức - Trần Luận (2015). Toán 7 (tập 1). NXB Giáo dục Việt Nam.

[2] Nguyễn Cảnh Toàn (chủ biên) - Nguyễn Kỳ - Lê Khánh Bằng - Vũ Văn Tảo (2004). Học và dạy cách học. NXB Đại học Sư phạm.

[3] Nguyễn Bá Kim (2002). Phương pháp dạy học môn Toán. NXB Đại học Sư phạm.

[4] Nguyễn Thái Hòa (1996). Các phương pháp giải toán. NXB Giáo dục.

[5] Phạm Gia Đức (chủ biên, 2007). Giáo trình Phương pháp dạy học các nội dung môn Toán. NXB Đại học Sư phạm.